

EXPUNERE DE MOTIVE

Lege pentru completarea art. 14 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului

Democrația participativă presupune participarea directă a cetățenilor în procesul de luare a deciziilor. O democrație participativă funcțională presupune crearea de mecanisme pentru facilitarea participării cetățenilor la procesele de luare a deciziilor și încurajarea dezbaterii publice înainte de luarea deciziilor. Acest mecanism contribuie la responsabilizarea decidenților politici și implicit la creșterea încrederii cetățenilor în autoritățile publice, ceea ce duce la creșterea calității vieții.

Articolul 2 din Constituția României stipulează că „*suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum*”. Legea nr.3/2000 privind organizarea referendumului prevede, pe lângă referendumul național, **posibilitatea consultării cetățenilor prin referendum local** asupra unor probleme de interes deosebit pentru unitățile administrativ-teritoriale. Însă, conform art. 14 alin. (1) „*Problemele supuse referendumului local se stabilesc de consiliile locale sau județene, după caz, la propunerea primarului, respectiv a președintelui consiliului județean sau a unei treimi din numărul consilierilor locali, respectiv al consilierilor județeni*”. Astfel, posibilitatea participării directe a cetățenilor la luarea unor decizii care le pot afecta în mod negativ viața este redusă de o exprimare vagă a legii care lasă la latitudinea autorităților care decizii pot fi încadrate în categoria „probleme de interes deosebit”.

Totodată, o serie de alte legi specifice reglementează consultarea cetățenilor în procesul de luare a deciziilor. De exemplu, pentru asigurarea participării cetățenilor la deciziile de procedura bugetară, unul din principiile Legii nr. 273/2006 privind finanțele publice locale este cel al publicității. Acesta presupune aducerea la cunoștința opiniei publice a proiectului bugetului local prin publicarea acestuia în presa locală sau afișarea la sediul primăriei cu 15 zile înainte de a fi supus aprobării Consiliului Local.

Însă, deși în prezent în România există mecanisme legale de consultare a cetățenilor și implicare a acestora în procesul de luare a deciziilor, ele s-au dovedit a fi pur formale, nivelul participării de facto a cetățenilor fiind în realitate foarte scăzut. Astfel, autoritățile locale fac angajamente bugetare pe termen lung fără a-i implica pe cetățeni în mod direct la luarea deciziilor de importanță deosebită pentru viitorul lor.

Pentru derularea unor proiecte care depășesc considerabil bugetul local, consiliile locale apelează la împrumuturi cu finanțare rambursabilă. Plata acestor împrumuturi afectează pe termen lung cetățenii, devenind o povară pentru bugetele locale și, în mod direct pentru cetățenii contribuabili. Pentru finanțarea unor proiecte care depășeau considerabil bugetul local nu s-a organizat până în prezent niciun referendum. Considerăm că solicitarea și acceptul cetățenilor asupra modului în care vor fi cheltuiți banii publici reprezintă o obligație deosebit de importantă pentru dezvoltarea sustenabilă și stabilitatea economică a României.

În anul 2017, datoria publică a României, conform statisticilor Eurostat, era de 35,1% din Produsul Intern Brut, de 4,6 ori mai mare decât în anul 2007. Deși comparativ cu alte state europene gradul de îndatorare al României este relativ redus, ritmul de creștere a datoriei publice este printre cele mai mari din Uniunea Europeană, România aflându-se pe locul al doilea din acest punct de vedere. Astfel, **în anul 2017 datoria publică pe cap de locuitor a fost de 3.307 euro**, calculată pentru o populație de 19.523.621 locuitori. În ultimii zece ani, datoria pe cap de locuitor a românilor crescut cu peste 1000%, cea mai mare creștere din toate țările ex-comuniste.

La această îndatorare au o contribuție majoră deciziile unităților administrativ-teritoriale cu privire la o serie de angajamente bugetare. Astfel, nivelul datoriei publice locale a fost de 15.649,0 milioane lei în aprilie 2017, reprezentând 4,6% din datoria publică. Curtea de Conturi a României a constatat în *Sinteza cu privire la rapoartele privind finanțele publice locale pe anul 2015 întocmite la nivelul județelor* că bugetul general centralizat al unităților administrativ-teritoriale a înregistrat în anul 2015 un deficit de 764 milioane lei, datorat unei creșteri a cheltuielilor din împrumuturi, cu 3 ori mai mare decât în anul 2014.

Curtea de Conturi a României a mai constatat că nivelul ridicat de creștere a cheltuielilor din împrumuturi este cauzat parțial de necesitatea refinanțării împrumuturilor contractate în anii anteriori. Și în 2017 și 2018 se pot remarca în statisticile furnizate de Ministerul Finanțelor Publice, o serie de credite de refinanțare realizate la nivelul unităților administrativ-teritoriale, care ar putea duce la creșterea deficitului bugetar în anii următori. Un exemplu concret în acest sens îl poate constitui noul împrumut al Primăriei Municipiului București în valoare de 555 milioane de lei pentru reeșalonarea unui credit din anul 2015, care a refinanțat la momentul respectiv un alt credit de 2,2 miliarde de lei prin care au fost achiziționate autobuze în București în 2005. Astfel, în loc să achite datoriile, autoritățile locale contractează unele noi, punând în incertitudine viitorul cetățenilor.

Alte exemple în acest sens se pot regăsi în cele ce urmează. Orașul Aninoasa din județul Hunedoara este primul caz de oraș din România intrat în insolvență, în 2013. La acel moment, Guvernul României a alocat 3,7 milioane lei din Fondul de rezervă bugetară pentru a-l salva. Orașul avea împrumuturi de 6 milioane lei (1,3 milioane de euro), depășind cu 140% veniturile bugetului local. De asemenea, primăria din Șoimuș, județul Hunedoara, a ajuns în 2016 aproape în insolvență din cauza creditelor a căror valoare ajunsese dublă față de bugetul anual al primăriei. Un alt exemplu este primăria Bolboși, județul Gorj, care a reușit ca abia după cinci ani să elimine riscul insolvenței după ce a acumulat datorii, majoritatea din credite, reprezentând 200% din bugetul anual. Primăria din Murgăși, județul Dolj, are datorii de 400.000 euro, în urma contractării unui credit de 220.000 euro în 2008, în condițiile în care primăria are un venit anual de 435.000 euro, egal cu valoarea creditului.

Cetățenii au dreptul să fie informați cu privire la riscurile asumate odată cu angajamentele bugetare pe termen lung și să contribuie la decizie. Lipsa participării cetățenilor la procesul bugetar poate duce la incapacitatea acestora de a responsabiliza administrațiile publice locale și, în același timp, la lipsa de încredere în autoritățile publice, asociind gestionarea resurselor bugetare cu corupția. De aceea, considerăm că Legea

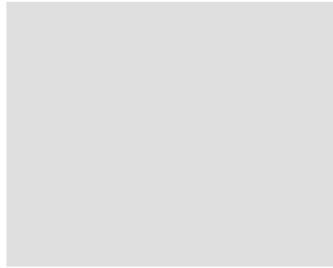
nr.3/2000 privind organizarea referendumului trebuie să prevadă în mod explicit obligația autorităților locale de a organiza referendum local în cazul în care există intenția de aprobare a unor proiecte de investiții care depășesc **de trei ori** bugetul lor anual.

Astfel, supunem prezenta propunere legislativă spre dezbatere și adoptare Parlamentului României.

În numele inițiatorilor:

Cornel Zănea - Deputat USR

Allen Colban - Senator USR

NR.	DEPUTAT / SENATOR	SEMNĂTURĂ	PARTID
1.	CORNEL ZĂINEA DEP		USR
2.	COLIBAN ALLEN Senator		USR
3.	CRISTIAN GHINEA		USR
4.	NĂSCUL CLAUDIU		USR
5.	WIENER ADRIAN		USR
6.	MHAI GÖTU		USR
7.	Dan Barna		USR
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			
13.			
14.			
15.			
16.			
17.			
18.			
19.			
20.			
21.			
22.			
23.			
24.			
25.			
26.			
27.			
28.			
29.			
30.			